

Fodovoni

Mei 2025 - Nummer 36

Dorpsgenoten

Voor jullie ligt het mei nummer van Fodovoni, gevuld met mooie bijdragen. Na een lange tijd van droogte zijn er gelukkig een aantal buien gevallen, maar nog lang niet genoeg voor alles wat groeien en bloeien moet. Het volgende nummer van Fodovoni verschijnt in de eerste week van juli.

De redactie verzoekt om verwarring bij ons te voorkomen, alle kopij/inzendingen rechtstreeks naar fodovoni@gmail.com te sturen.

Colofon

**Kopij aanleveren voor de 20ste van de even maanden
De Fodovoni komt uit in de eerste week van de oneven maanden**

**Bij voorkeur in Word
Aanleveren in Verdana 11**

De redactie plaatst foto's met toestemming en houdt zich te allen tijde het recht voor om artikelen niet te plaatsen

De Fodovoni verschijnt ook op www.fochteloo.nl

**Foto cover:
Moniek Rozemeijer**

**Redactie:
Betty Boersma
Nelle Raaphorst
Arjen de Wit**

fodovoni@gmail.com

www.fochteloo.nl - Arjen de Wit

Dorpsbelang Fochteloo

**Voorzitter:
Hennie Duin**

**Penningmeester:
Arnold Kok 0516-588341**

**Secretaris:
Henk Wieland 06-20884922
Petra van Rozen 0516-588201**

**Bestuurslid:
Sietse Derks**

**Dorpshuis 'Et Legien'
0516-588588**

**Agenda en reserveringen
06 30073808**

**Contactpersoon vrijwilligers:
Janny Jansen 06 29203560**

**Beheercommissie:
Rinus Liekelema Eddy Bergsma
Arnold Kok Janny Jansen
Marga Veenstra Aline v. Harten
Tessa Bonnema**

**Technische commissie:
Evert Blauw 0516-588418
Henk Ploeg 0516-588329**

dorpsbelang@fochteloo.nl

Beste dorpsgenoten

BESTUUR DORPSBELANG
NODIGT U/JOU UIT

**VOOR
INWONERSAVOND
FOCHTELOO**

COLLEGE VAN B&W VAN DE
GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF
WIL GRAAG IN GESPREK MET
DE INWONERS VAN FOCHTELOO

DORPSHUIS 'ET LEGIEN'
15 MEI A.S. VAN 20:00 UUR TOT 21:45 UUR
INLOOP VANAF 19:45 UUR

TIJD VOOR O.A.
WONINGBOUW FOCHTELOO;
AFSLUITING WEG DOOR HET FOCHTELOOËRVEEN;
VRAGEN AAN HET COLLEGE VAN B&W.

Wie wonen er in Fochteloo en omgeving?

Nelle Raaphorst

Richard van Bentum

Op een frisse lentemiddag bel ik aan bij het huis naast die grote boerderij met die 'stralende' voorgevelbeplating aan de Veenweg.

Achter het huis strekt het Fochtelooërveen zich uit en aan de voorkant een ruim uitzicht naar de huizen aan het Noordeinde.

Richard van Bentum opent de voordeur en nodigt mij binnen. Ik loop voor hem uit de woonkamer in en roep: 'ik wil eerst rondkijken.' Hij laat mij rustig kijken en zegt: 'Dit noem ik mijn tempel en ik heb het allemaal zelf gemaakt. Het is nu een jaar klaar.' Ik laat de sfeer op mij inwerken. Het licht valt binnen door ramen op het oosten en het westen. Twee edelstenen van een meter hoog, amethisten, staan bescheiden in een

hoekje op platen Italiaans marmer die hij zelf gezaagd heeft en die rond een houtkachel gespiegeld gelegd zijn waardoor een patroon ontstaat. Een raam in een aparte vorm, gordijnen die aan een scheve stok hangen en die, als hij ze dicht doet, bestaan uit een schilderij dat zijn ex-vrouw heeft gemaakt en dat uitgerekt en gespiegeld een kleurrijk geheel vormt.

De muren zijn bruin gestuukt met leem.

Zittend aan een ovalen zelfgemaakte tafel valt mijn oog links op de deuren.

'Ook zelf gemaakt' zegt Richard. 'Het zijn op elkaar gelijkde planken esdoorn en kersenhout die ik daarna in vorm heb gezaagd, verlijmd, schuin doormidden gezaagd en vervolgens weer aan elkaar gelijkd. De twee deuren zijn gespiegeld en ze stralen rust en beweging uit. (foto).

'Eh, je bent toch boer geweest, hier aan de rand van het Veen of heb je nog meer gedaan in het leven?'

'Ja hoor, ik heb mezelf leren meubelmaken en ontwerpen, ja echt, ik heb maar een keer een cursus meubelmaken gevolgd.

Ik heb geleerd om kinderen met een stoornis te begeleiden en voor koeien te zorgen.'

Richard zet de koffie voor me neer en gaat aan tafel zitten. 'Nou ja, ik heb de gave dat ik kan maken wat ik voor me zie en dat ik dan net zo lang ga pielen en zoeken tot het past. Ik heb hiernaast op de deel een prachtige houtwerkplaats.'

Richard is geboren in Jutphaas, het huidige Nieuwegein, als een na jongste in een gezin van 5 kinderen. Op 9 jarige leeftijd gingen zijn ouders uit elkaar en verhuisden de kinderen met moeder naar Brabant. Hij herinnert zich dat als een fijne, gezellige tijd met veel vrienden. Moeder hertrouwde en de twee jongsten moesten mee naar Culemborg. Dat was minder want in Culemborg was weinig of niets te doen voor jongeren. En als je het dan ook niet goed kunt vinden met je stiefvader is de lol er gauw af. Richard beschrijft zichzelf als een dromerige jongen die zijn broers, zus en oude vrienden erg mistte. Hij is 17 jaar als hij op kamers gaat in Culemborg.

Hij kan rondkomen van de kinderbijslag en alimentatie die hij van zijn moeder krijgt.

Hij zit 3 maanden op de sociale academie maar houdt dat al snel voor gezien, hij probeert het volwassenen onderwijs maar ook daar voelt hij zich niet thuis. Hij komt, in het dorpje Althorst, terecht op een op antroposofische basis geschoolde therapeutische boerderij waar hij 2 jaar lang hard heeft leren werken. Hij kwam bij Traay terecht, bekend van de biologische honing. Op de biologische tuinderij Land en Bosch ligt in 's Graveland leerde hij Lya kennen. Samen werkten ze in de grote productietuin van 4 hectare. Richard begint te glunderen als hij aan die tijd terug denkt. 'We woonden mooi en goedkoop in een heel groot park. We werkten met behoud van uitkering samen met andere vrijwilligers en konden alles zelf regelen. Het was hard werken, niets verdienen maar daar maalden we niet om. Ik leerde dat ik gelukkig werd van het volgen van mijn hart en door mij niet te laten dwingen door de maatschappij. Als je je hart volgt en doet waar je plezier in hebt dan komt het altijd goed.' Met enige variatie zal dit motto regelmatig in zijn leven voorbij komen.

Samen met Lya trekt hij naar Engeland waar ze, voor Alan Heeks, een rijke investeerder, in opdracht een melkveebedrijf op 50 hectare land hebben opgezet. De boerderij was nog niet geschikt voor melkvee. Hij kreeg carte blanche en met het chequeboek van de eigenaar op zak liep hij veilingen af om spullen te kopen voor de boerderij. Na 2 jaar molken ze 30 koeien en verbouwden 25 ha gerst en triticale. Het bedrijf liep goed, hun taak zat erop en ze gingen terug naar Nederland. Het bedrijf bestaat nog steeds. Het was/is voor de opvang van jongeren die vastgelopen zijn in de maatschappij. Weer terug in Nederland woonden ze in hun camper, Richard werkte voor een loonwerker en Lya ging appels plukken.

Het is 1994 en via via horen ze dat Jan van Dalen aan de Veenweg in Fochteloo een bedrijfsleider zoekt voor zijn 700 limousin koeien die in het Veen op grond van Natuurmonumenten grazen. Bijna argeloos stappen ze erin. Maar hen was niet alles verteld. Het bedrijf was slecht georganiseerd. De stal was een grote bende, de koeien waren er slecht aan toe, iedere dag gingen er wel koeien dood. Het was een ouderwetse ligboxenstal en niet geschikt voor die koeien. Ze hebben de boxen eruit gesloopt en er een hellingstal van gemaakt met strobedding. Toen de koeien weer op stro zaten ontstond een gezondere leefomgeving. Richard kocht 40 koeien van Jan van Dalen. Jan ging failliet. Er werd geen stro, geen krachtvoer geleverd, de veearts kwam niet meer en het bedrijf werd gesloten. Daar zaten ze dan met 40 koeien. Beiden namen, naast het werk op de boerderij, een baan, zijn vader sprong bij en na 4 jaar hard werken stond er weer een gezond bedrijf dat na verloop van vele jaren uitgroeide tot een bedrijf met 200 koeien.

Met Natuurmonumenten had hij goede afspraken over de limousins die daar rondliepen maar de relatie heeft ook wel eens onder stroom gestaan.

In die jaren starten ze ook een zorg/logeerboerderij voor kinderen in de weekends en de vakanties. Richard deed nog even een opleiding voor aura-healing en aura-readings in Utrecht en bedekte en passant in 2009 die voorgevel van zijn huis en schuur met die 'stralende' planken. 'Betekent het iets?' 'Nee, het betekent niets, ik vind het gewoon mooi.'

We kijken naar buiten naar het grasland met bijna geen vogels. Richard vertelt over de grote stal met de koeien en herinnert zich de boerenzwaluwen die daar nestelden.

'Ik heb weleens 30 nestjes geteld waar ze 2 keer per jaar een legsel in hadden. Dat moeten, hij pakt zijn telefoon en rekent uit, per jaar 240 zwaluwen geweest zijn. Het zag soms zwart van de zwaluwtjes voordat ze zich verzamelden voor de trek naar Afrika. Nu, niets meer. Tja, er zijn ook bijna geen insecten meer en zonder insecten geen voer. Zo jammer!

Richard noemt zichzelf een spiritueel mens en heeft altijd vertrouwen gehad in de toekomst. Hij zegt dat altijd alles weer goed komt en dat, wanneer je dat wilt zien, in alles wat je tegenkomt in het leven, wijze lessen besloten liggen. Moeilijke omstandigheden sterken je, je groeit door weerstand en dan komt uiteindelijk alles weer goed.

In 2015 gaan Lya en Richard scheiden en ze vertrekt. Hun wegen zijn uit elkaar gelopen. Richard heeft nog goed contact met haar en ook met hun dochter die inmiddels studeert in Wageningen. 'Het was een goed besluit, het was goed en fijn om uit elkaar te gaan en het heeft mij verder gebracht in het leven.'

Inmiddels is het 2017 en is hij toe aan een pauze. Alle energie is weg. Hij is de continue veranderende regelgeving en het vele werk zat. Hij moet er even tussen uit. Hij besluit de boerderij en het woonhuis aan de Stichting Phusis te verhuren. Hij had toen geen eigen vee meer, maar nog wel de logeerboerderij en de meubelmakerij. Phusis komt met vee en hun zorgcliënten en Richard gaat reizen. Hij begint in Thailand en reist door heel zuidoost Azië om anderhalf jaar later via Colombia weer terug te keren. Ondertussen, na een stop in Nederland, maakt hij een een trip naar de jungle van de Amazone in Brazilië. 'Het was fantastisch, ik heb genoten, het reizen haalt je uit je comfortzone en het is niet altijd gemakkelijk maar ik heb toen weer geleerd dat het altijd weer goed komt.'

Terug in Fochteloo blijkt Phusis nogal te hebben huisgehouden op zijn bedrijf. Er is veel schade en er is veel materiaal verdwenen. Het contract met Phusis liep nog zodat hij in de camper op het erf ging wonen. Hij had geen werk en de hoge kosten nadat Phusis, na een akelige overdracht, eindelijk is verdwenen maakten het niet makkelijk.

Met zijn motto dat het wel weer goed zal komen zet hij zet een klussenbedrijf op, geeft zorg/woonruimte aan mensen die het in de maatschappij niet meer redden. Op dit moment heeft hij nog een zorgcliënt achter op het erf wonen. Daarnaast organiseert hij voor vrienden zo nu en dan een groot feest op de deel, hij heeft een zangcirkel, doet wat yoga- en tantra-oefeningen.

Hij kijkt al pratend terug op zijn leven en heeft rust. Ik heb hier een leven gecreëerd waarin ik niet veel nodig heb en waar niemand aan mij zit te trekken. Ik heb een grote sociale kring. Ik heb goed contact met de burens. Ik woon met veel plezier hier in Fochteloo en waardeer heel erg wat hier gebeurt. Ik waardeer de mensen om mij heen en wat ze doen maar ik vaar graag mijn eigen koers.

VEELKLEURIG HEMELS FENOMEEN, EEN REGENBOOG!

Het bekendste optisch verschijnsel in onze atmosfeer is de ons aller bekende regenboog. In de mythologie en de wetenschap zijn er veel uitspraken gedaan over dit schitterende natuurverschijnsel.

De boog zien we alleen dan als we met de rug naar de zon gekeerd staan, kijkend naar een wolk waaruit regen valt. Deze wordt vervolgens beschenen door de zon. De lichtbreking op de druppels van de regen doen het mooie werk.

Onder onze eigen regenboog doorlopen is niet mogelijk omdat we een deel van het geheel vormen. Wel kan de regenboog die we zien enkele meters voor ons zijn, maar ook kilometers ver weg ..

De cirkel zien we maar gedeeltelijk vanwege het aardoppervlak (of bebouwing), maar ook doordat er misschien niet overal regendruppels zijn die beschenen kunnen worden. Daarentegen is de complete cirkel weleens waar te nemen vanuit een vliegtuig of luchtballon.

Naast de 'hoofd' (of basis) regenboog is vaak ook een bijboog te zien die onder een andere hoek staat. Tussen deze bogen in is de lucht vaak donkerder.

Wat velen niet weten is dat de hoofdregenboog het rood aan de bolle buitenboog heeft en het violet aan de holle binnenzijde, bij de bijboog is het net andersom! Dit betekent dus dat de rode zijden naast elkaar te zien zijn.

De kleuren (zoals de natuurkunde leraar erop aandrong op te kunnen sommen) zijn rood-oranje-geel-groen-blauw-indigo-violet.

Met een laagstaande zon treffen we vaker een regenboog aan omdat de hoek gunstiger is. Op een zomerdag met de zon hoog, zullen we nooit een regenboog kunnen waarnemen.

Judith Bouma – Litjens
www.facebook.com/fochteloerveen.info

Zaterdag 22 maart was het dan zover. De **Bingo** in 't Legien!

Een volle zaal en een tafel vol met mooie prijzen. Dat kon niet meer stuk gaan. En inderdaad, doodse stilte werd afgewisseld met gejuich!

Marieke en Wilma lezen de nummers voor en deelden de prijzen uit.

En ook de "koffie/drankdames" waren weer

paraat.

Al met al.....

We hebben besloten, dat door het grote succes, dit voor herhaling vatbaar is!

Save the date!!

markt

Wat: alles zelfgemaakt: keramiek, sieraden, epoxy, geitenmelkproducten, jam, honing, (baby)kleren, houten spullen en nog veel meer

Wanneer: zaterdag 23 augustus 2025

Waar: Fochteloo

Veld: Zuideinde - Vogelrijd – Stienekamp

(Bij "slecht" weer is de markt in dorps huis Et Legien, Zuideinde 26a Fochteloo)

Tijd: 11.00 uur tot 16.00 uur

Ben jezelf creatief en wil je ook een kraam, laat het even horen aan Trijntje (0651951377) of Hanneke (0627226594)

Noardse Balk of Epinette de Vosges

Waren we vorige editie nog bezig met het restaureren van een 120-jaar oud snaren-instrument, de Zither, met 49 snaren, vandaag nemen we je mee naar de bouw van mijn eerste snaren-instrument met slechts 5 snaren. In de wetenschap dat er meerdere namen te vinden zijn voor nagenoeg hetzelfde instrument, wil ik jullie meenemen in het maken van mijn eerste proef.

In het instrument, dat ik heb gemaakt zitten nog alle onvolkomenheden die bij een eerste poging horen. Allereerst...welk hout leent zich het beste? Op YouTube filmpjes kom je zelfs sigarenkistjes en tekendozen van vroeger tegen.

In Burgum onder Leeuwarden hebben we een 'echte' houtzagerij gevonden, waar we naar hartenlust konden kiezen. Esdoorn, Linde, Populier, alles uit eigen omgeving.

Het werd Linde, een relatief zachte, makkelijk te bewerken houtsoort.

Begonnen met een grote balk deze op maat gezaagd, en enigszins glad gemaakt, met een schrap-staal, een rechthoekig stuk staal, dat net niet echt glad wordt geslepen. Uiteindelijk wordt het houtoppervlakte gladder dan met welk schuurpapier ook. Vervolgens bepaald waar de klankkast moet komen en wat de uiteindelijke dikte van de onderkant en zijkanten moet worden; hoe dunner deze delen, hoe beter de klank straks wordt weergegeven.

Het uitgutsen gebeurt handmatig. Daar heb ik voor gekozen, om me vast te bekwamen in het handmatig werken met hout. Uiteindelijk wil ik vioolbouw-les nemen, dus hoe meer ervaring ik op doe hoe beter.

Na het volledig uitgutsen van de klankkast kan worden begonnen met de bovenkant, die zo dun mogelijk tenslotte één geheel moet vormen met de balk zelf, volledig verlijmd. In het bovenblad worden klankgaten geboord, die in mijn geval naar redelijke willekeur zijn aangebracht. Met de kennis van nu kan ik wel concluderen dat de wanden en bodem feitelijk veel te dik zijn.

Na droging gekozen voor een hardhouten hals, waarop de fretten moeten worden uitgemeten. Bij een gitaar zien we fretten, op de hals, op redelijk gelijke afstand, geplaatst, waarvoor je de vingers plaatst om een goed klinkende snaar te krijgen. Echter bij deze noardse balk is de afstand tot elke fret bijna grillig bepaald. De afstanden worden via voor-berekende tabellen exact bepaald; hier is dan de lengte van de snaar van belang.

De fretjes worden zorgvuldig berekend, ingezaagd en met een kunststofje hamer op hun plaats gezet. Een foute berekening nu, betekent een valse noot later.

Zelden wordt verteld welke snaren moeten worden gebruikt, bij zo'n zelf-gemaakt-instrument.

Van ijzerdraad tot paardenhaar....alles kan en mag, lijkt het. Maar de praktijk is anders.

Op de Zither, die ik eerder in Fodovoni beschreef, werd elke snaar gestemd door middel van een stemknopje, een draaibaar, metalen staafje, dat aan de bovenkant vierkant is afgevlakt.

Met een stemsleutel kan dan de stemming worden gedaan.

Dus ook in dit geval heb ik gekozen voor deze vorm van stemknopjes.

Van een verzinkte spijker, 5 mm dik, heb ik, schroefdraad getapt, en een minuscuul gaatje geboord om de snaar straks doorheen te halen. Afgeplat met vierkanten bovenkant kon worden gestemd. Maar hoe strak? Hoe hoog? Welk materiaal? Gitaarsnaren? Diverse pogingen en snaren verder, gekozen voor snaren 'op de rol'.....kan er nog eens een breken.

Twee snaren brengen de melodie aan, en drie snaren zijn 'voorgeprogrammeerd' en vormen een akkoord. Bij het volledig gebruik van de vijf snaren wordt dan een mooie samenklank geproduceerd. Maar dat alles, als de snaren niet te snel van toonhoogte zakken....en bij de eigengemaakte stemknopjes was dit steeds het geval. Door de keuze van het relatief zachte hout draaiden de knoppen onder de spanning van de snaar zelf terug.....dus knoppen verwijderd en het hout hersteld. Nieuwe gaten gemaakt en gekozen voor viool-knoppen. Alles hersteld, nieuwe snaren afgemeten en weer langzaam op hoogte brengen. Nu bleven de tonen op hoogte en kon ik daadwerkelijk gaan testen, of de fretten goed waren bepaald. Immers, fret verkeerd geplaatst betekent een valse noot op die plek. Een weg terug is er dan niet.

Tenslotte alle snaren weer verwijderd en begonnen met het schilderen van het instrument. Door schade en schande wijzer geworden, moesten de oude gaten van de stemknopjes netjes worden weggewerkt. Enige versierselen completeren het geheel.

Nu maar hopen dat de viool-knoppen niet ook wegdraaien waardoor de tonen zakken. Als kers op de taart een strijkstok voor een viool uitgetest op de snaren. Ook dat werkt. Nu moet ik er nog op leren spelen.....

En intussen begonnen aan mijn cursus vioolbouw.

Ik kan alvast verklappen, dat ik nog veel moet oefenen in geduld.

Muzikale groet, Harry Roël

Attie Nijboer

Nusselen en husselen al mar deur

Toekies, blatties, toefies mos

Alles wat mar bruukber is

Gaot in voegelvlocht van de grond

In alle maoten, deur de locht

Naor de ni'je kraomkaemer

Hoge an de mure en veilig

Veur sloepstattend katten

Et uutzicht is roem en vri'j

En de hure liekewel ommenocht

Goed bouwen is heur heilig!

Dan weer vligt de vrouw

Dan weer schikt de man

Ze gaon d'r hielendal veur

Nemen gien menuutien vri'j

Et moet precies goed passen

Allebei willen ze et allerbeste

En leggen aansens bi'j wieze van

De eigies et liefst in de watten

En as alles klaor is, op et lange leste

Dan is et zitten en waachten

En hiel veul waarmte geven

Hoeveul bi'jebieters zullen

D'r aansens et huus verlaoten?

Hopelik kuwwe daorvan getuge wezen!

Hielkje Westerhof

VRIJHEID!

13 april 1945 werd de bevrijding van de gemeente Ooststellingwerf gevierd.

Vrijheid en vreugde gaan samen met herdenken en verdriet. Dit blijft onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Juist in deze tijd en in deze wereld moeten we blijven nadenken.

Jong en oud, nadenken over de waarde van VRIJHEID.

Fochteloo heeft samen met familieleden van de omgekomen Taeke Schuilenga een bijzondere herdenking gehad.

Als represaille werd Schuilenga 4 november 1943 opgepakt en nog diezelfde avond in de buurt van Oosterwolde door de Duitsers doodgeschoten.

Ter nagedachtenis aan Taeke Schuilenga staat een oorlogsmonument in het Tiesingabosje.

Zondag 13 april 2025 werd iedereen welkom geheten door het Dorpsbelang en heeft Kees Timmerman verteld over de geschiedenis van Taeke Schuilenga. Muzikale omlijsting was in handen van Annemarie en Sietske.

Bij de kranslegging werd door Maarten Jeronimus aangehaald en laten we dit niet vergeten: VRIJHEID is ons grootste goed.

Het was een bijzondere herdenking.

In onze Melkweg draaien naar schatting tussen de 200 en 400 miljard sterren hun rondjes met onze ster mee. Een enorme hoeveelheid, maar toch is ons stelsel van gemiddelde grootte. Vanuit onze positie kunnen wij niet heel de Melkweg zien, maar er zijn voldoende overeenkomsten met andere stelsels te vinden die ons in staat stellen een totaalbeeld van de Melkweg schetsen. Onze zon is een van vele sterren in de Melkweg, maar wel een speciale. Ongeveer zes procent van alle sterren is gelijkend aan die van ons. Wij worden van licht en warmte voorzien van wat

genoemd wordt een Gele Dwerg. Een klein sterretje en daarmee mogen wij niet klagen. Onze zon is rond de 4,6 miljard jaar oud en heeft nog miljarden jaren te gaan voor ze in de problemen komt. Alle energie in de zon komt voort uit waterstof wat in de kern fuseert. 600 miljoen ton waterstof wordt *per seconde* omgezet in helium. Wanneer dit opraakt stort de kern in en verandert de zon in een rode reus. Uiteindelijk wordt de buitenste laag afgestoten en blijft er een witte dwerg over. Dat duurt nog even want onze zon is, alweer geschat, nog maar net op de helft van zijn leven. Veel van de sterren zijn veel groter dan onze ster, maar hebben een veel korter leven. Wel gaat het nog steeds over tientallen miljoenen jaren voor zo een ster is opgebrand. Door hun grootte en gewicht is ook hun einde veel spectaculairder. Zo'n ster eindigt vaak als supernova, een enorme explosie die duizenden jaren zichtbaar is. Wanneer een ster die vergelijkbaar is met onze zon eindigt zien we dat als wat genoemd wordt een 'planetaire nevel'. Met een stevige verrekijker of met een kleine telescoop zien we ook niet veel meer dan een klein kleurig dotje. Dit einde is ook echt een einde. Dat wordt heel anders wanneer zo'n megaster ontploft. De krachten die daarbij vrijkomen zijn ongekend en het totale volume wordt ontzettend groot.

Ik heb de kwallennevel (IC 443) hierboven eens bezocht met mijn astrolens. Dat is het restant van een supernova. Je vindt de nevel in sterrenbeeld Tweeling.

De massieve, heldere ster is Eta Geminorum. Deze staat ver voor de nova restanten. Denk niet dat ik hiervoor een joekel van een lens gebruik, want die van mij vergroot niet meer als een gewone, (7x) verrekijker. Wat je ziet is ook enorm. Deze nevel staat op 5000 lichtjaar bij ons vandaan en heeft na 30.000 jaar een omvang van 70 lichtjaar gekregen. Reken je dit terug, dan kom je bij een expansie van goed 1.260.000 kilometer per uur uit. Denk maar eens mee, de zwaarste orkanen, categorie vijf, veroorzaken een constante wind van 250 km/h. Door de druk van die sterrenexplosie komt ook het waterstof in de directe omgeving weer in beweging en wordt op elkaar gedrukt. Hierdoor krijgt het steeds meer massa en wordt zo in staat gesteld om ook zelf meer waterstof aan te trekken. Dat gaat door tot de massa zoveel druk genereert dat waterstof fuseert en een nieuwe ster laat ontbranden.

Voor een ster tot nova overgaat stoot het eerst de buitenste lagen af. Dat zie je ook bij de foto hierboven, de Zeepbelnevel, NGC 7625. In de bel een ster die zo fel brandt dat heel de omgeving verlicht wordt. Waterstof, zuurstof en zwavel komen ook hier in beweging. Tijdens dit proces worden zware elementen aangemaakt zoals metalen en steen. Na tot uiteindelijk supernova te zijn overgegaan, worden uit de resten van helium, waterstof en deze zware materialen vaak een nieuwe, kleine en mogelijk zonachtige ster gevormd. Uit het resterende stof, zwavel, waterstof, zuurstof, steen, metalen etc. kunnen weer planeten gevormd worden. Dat is ook weer een miljoenen jaren durend proces waar de reuzen onder de sterren de tijd niet voor krijgen. Dit zijn nog steeds maar heel kleine stukjes heelal wat we boven Fochteloo kunnen zien, dus kijk in de avond eens omhoog. Het blijft een bijzondere wereld waar ik nog lang niet klaar mee ben.

Klaverjasclub Dorpshuis Et Legien

Het klaverjasseizoen 2024-2025 in dorpshuis Et Legien zit er weer op. Vrijdag 4 april werd de laatste boompjes van dit seizoen gespeeld. Bertus ten Hoor won op deze avond met 5330 punten over 3 ronden de eerste prijs.

Het afgelopen seizoen is op 7 avonden van oktober tot en met april gespeeld. Na een dipje een paar jaar terug hadden we elke avond zo'n 16 spelers. Het zou mooi zijn als we volgend seizoen nog een aantal spelers meer mogen verwelkomen.

Van de 7 speelronden tellen de vijf beste resultaten mee voor de seizoen prijs. Kun je een avond een keer niet dan is dat automatisch een slechte ronde.

Nadat de punten waren geteld en de 5 beste resultaten uitgezocht, konden we Hanneke de Wit als seizoen winnaar uitroepen.

Hanneke heeft over het hele seizoen, na aftrek van de 2 slechtste avonden, 25190 punten bij elkaar gespeeld, gemiddeld dus bijna 5040 punten per avond. Langs deze weg nogmaals van harte gefeliciteerd met dit succes.

In onderstaand overzicht zijn de resultaten van het afgelopen seizoen te zien.

Op de eerste vrijdagavond van oktober (3/10) gaan we weer van start voor het seizoen 2025/2026.

Klaverjassen Dorpshuis Fochteloo			Seizoen 2024 - 2025					
Naam	4-okt-24	1-nov-24	6-dec-24	3-jan-25	7-feb-25	7-mrt-25	4-apr-25	Totaal
Hanneke de Wit	5530	4940	4230	4710	4380	5630	3960	33380
Arjen de Wit	5090	4510	4970	4850	4680	4970	4190	33260
Bertus ten Hoor	3960	5070	4850	4020	4650	4990	5330	32870
Hennie Duin	4580	4600	4810	3790	5360	4860	4630	32630
Meine Duin	4580	4900	3780	4260	5280	4750	4760	32310
Jitze Veenstra	4690	4750	4080	5250	4030	4335	4930	32065
Geert Tjassing	3460	4470	4520	5140	4630	4435	4930	31585
Henk Wieland	4790	4300	5380	4560	4160	3310	5000	31500
Jan van Rozen	0	4740	4480	4210	4340	5140	4070	26980
Cees van Bommel	0	4390	5100	3920	4010	4510	4070	26000
Petra van Rozen	0	4380	5210	5420	0	4860	4990	24860
Philip Wijkamp	4300	4890	4610	4670	5110	0	0	23580
Gezinus Bakker	4060	0	4290	5080	0	3850	5080	22360
Willem Goetsch	5390	0	0	5160	4410	4730	0	19690
Gerard Damstra	0	4900	4820	0	4740	3945	0	18405
Yvonne Tingen	0	5220	3600	4380	0	4415	0	17615
Betty Boersma	0	4830	0	4260	4780	0	0	13870
	slechtste score							

Stand na aftrek 2 verliesronden

Naam	4-okt	1-nov	6-dec	3-jan	7-feb	7-mrt	4-apr	Totaal
Hanneke de Wit	5530	4940		4710	4380	5630		25190
Bertus ten Hoor		5070	4850		4650	4990	5330	24890
Petra van Rozen	0	4380	5210	5420	0	4860	4990	24860
Arjen de Wit	5090		4970	4850	4680	4970		24560
Meine Duin	4580	4900			5280	4750	4760	24270
Hennie Duin		4600	4810		5360	4860	4630	24260
Henk Wieland	4790	4300	5380	4560			5000	24030
Jitze Veenstra	4690	4750		5250		4335	4930	23955
Geert Tjassing		4470	4520	5140	4630		4930	23690
Philip Wijkamp	4300	4890	4610	4670	5110	0	0	23580
Jan van Rozen	0	4740	4480	4210	4340	5140		22910
Gezinus Bakker	4060	0	4290	5080	0	3850	5080	22360
Cees van Bommel	0	4390	5100		4010	4510	4070	22080
Willem Goetsch	5390	0	0	5160	4410	4730	0	19690
Gerard Damstra	0	4900	4820	0	4740	3945	0	18405
Yvonne Tingen	0	5220	3600	4380	0	4415	0	17615
Betty Boersma	0	4830	0	4260	4780	0	0	13870

OPROEP VOOR NIEUWE KLAVERJASSERS

Klaverjassen, iedereen heeft er wel eens van gehoord. Maar als je bekijkt wie tegenwoordig nog kan spelen, dan blijken dat er niet zoveel meer te zijn. Nou daar moet verandering in komen vinden een aantal spelers van Klaverjasclub Dorpshuis Et Legien in Fochteloo. Daarom willen we iedereen die weleens wat meer over dit gezelschapsspel wil leren van harte uitnodigen. We kijken hier vooral naar de wat jongere generatie! Daarom horen we graag of er belangstelling is voor een soort klaverjas cursus. Bij voldoende belangstelling willen we dit dan in september gaan organiseren.

We gaan dan op een beperkt aantal avonden het spel, de spelregels en de puntentelling uitleggen. Aangezien het een spel is dat met zijn vieren wordt gespeeld gaan een aantal 'doorgewinterde' kaarters hierbij helpen.

Dus houd jij van gezelschapspelletjes en ben je benieuwd of klaverjassen iets voor jou is? Stuur dan een Appje naar Henk Wieland of bel met 06-20 88 49 22; mailen kan ook 'hg.wieland@outlook.com'

Ik heb de pollepel en maak...

Rozijnenbrood a la Ruelle

Het recept komt via mijn moeder van mijn oma. Iedere zaterdag rook bij ons de keuken en de gang naar dit verrukkelijke brood; dit heb ik voortgezet en de vele broers en zussen, met mij.

Op zondag, 's middags, werd er dan gemeenschappelijk koffie gedronken en kwam er een grote schaal met rozijnenbrood op tafel. Op de achtergrond meestal een opera-en-belcanto-programma. Dan ging niet alleen de week door onze vingers, maar ook menig sneetje rozijnenbrood.

Ingrediënten

- 1 pond zelfrijzend bakmeel
- 250 gram witte en/of zwarte rozijnen
- 1 zakje (8 gr) vanillesuiker
- 1 zakje (15 gr) bakpoeder
- 1 eetlepel kristalsuiker
- 2 eieren (niet eerst stuk-kloppen)
- ½ liter melk, snuf zout

Bereiding:

Alles, zonder de rozijnen, mengen in een kom tot een glad geheel. De bakpoeder even met een theezeeffe fijnmalen, zodat het goed te mengen is en geen klontjes ontstaan.

Daarna de rozijnen toevoegen en lage snelheid er doorheen mengen. Lage snelheid voorkomt dat de rozijnen stukslaan.

Met een spatel in een beboterde, langwerpige cake- of bakvorm.

Plaats deze bakvorm vervolgens in het midden van de oven.

De oven instellen op luchtcirculatie:

50 minuten op 150 graden (niet voorverwarmd) al in de eerste 50 minuten zal het brood rijzen; vervolgens 50 minuten op 175 graden

De temperatuur kan per oven mogelijk moeten worden aangepast.

Afkoelen en snijden; beleg de sneetjes met roomboter.

Uitstekend in de vriezer te bewaren.

Eet smakelijk!

Harry Roël geeft de pollepel door aan

Janny Jansen

Paaseieren zoeken

In de tuin van Nobilis had de paashaas op tweede paasdag een heleboel eieren verstopt. Er waren wel 16 kinderen gekomen om te zoeken. Alle kinderen kregen van tevoren een tasje om de gevonden eieren in te stoppen. En wat hebben we een goede speurders in Fochtelloo! Alle eieren, zelfs die verstopt waren op hele moeilijke plekken, zijn gevonden. (hopen we 🤔)

Na het zoeken stond er ranja klaar voor de kinderen en koffie en thee voor de ouders en oma's. De kinderen hebben een mooie kleurplaat gemaakt en kregen als laatste nog een klein paashaasje. Het was een geslaagde ochtend! Fijn dat er zoveel kinderen en (groot)ouders waren!

De IJclub

Begin februari leek het er even op. Schaatsen op natuurijs en mogelijk wel in de voorjaarsvakantie, maar helaas zette de winter niet door.

Het bestuur had al wel besloten, mocht er geen natuurijs komen, dat er door de kinderen van de leden wel op kunstijs geschaatst kon worden.

De laatste week voor de sluiting van het ijsseizoen was het zover. Met 6 kinderen vertrokken we richting de ijsshal in Leeuwarden. Voor sommigen de eerste kennismaking met ijs, voor anderen de zoveelste. De 1 had het al bekeken na een half uur, de ander wist van geen ophouden.

Voor de inwendige mens was ook gezorgd en tussen het schaatsen door was er koek en zopie.

Al met al kijken we op een zeer geslaagde middag terug en zijn we blij dat we de mogelijkheid hadden dat de kinderen van Fochteloo toch op het ijs hebben kunnen staan, al was natuurijs wel het mooiste geweest, maar dit was zeker een mooi alternatief.

Bestuur IJclub

Het was er best druk, maar niet zo druk dat je er niet kon schaatsen en niet iedereen in de weg stond.

Het was heel leuk en ik heb gezellig met iedereen geschaatst.

En het leukste was nog dat mama gevallen is op haar kont terwijl we een wedstrijd deden.

Wouter

Nieuws vanuit FC Fochteloo

FCF 2 is na een prima eerste seizoenshelft slecht uit de winterstop gekomen. Vanwege blessureleed was het lastig een team op de been te krijgen en er werd 6x op rij verloren, terwijl er in de eerste helft van het seizoen geen wedstrijd verloren is. Zondag 13 april stond SV Oosterwolde op het programma. De motivatie om te winnen was groot en het team liet eindelijk weer eens zien welk niveau het normaal gesproken kan halen. De wedstrijd werd met 1-4 gewonnen. Het lijkt er op dat de dip voorbij is. Wanneer deze Fodovoni uitkomt staan er nog 3 wedstrijden op het programma. 4 mei uit tegen Dwingeloo, 11 mei thuis tegen HH Combi en 18 mei uit tegen Trinitas dat nu al kampioen is. We gaan er vanuit dat we het niveau van voor de winterstop weer kunnen halen en het seizoen mooi kunnen afsluiten.

Na dit seizoen stoppen een aantal spelers. Dit is een groot probleem voor de club, aangezien we maar 1 team hebben wat op zondag speelt. We zijn daarom opzoek naar nieuwe spelers. Er zijn door het bestuur al een aantal dingen geprobeerd, maar dit heeft nog niet geleid tot nieuwe aanmeldingen. Dus ben of ken je iemand die graag met ons wil voetballen, laat het ons weten via info@fcfochteloo.nl of bel met Arjen Punter 0614485584.

Het 35+ team heeft na de winterstop 3x gespeeld met wisselende resultaten. Ook dit team zoekt nog een aantal spelers. Er worden op vrijdag avond toernooitjes gespeeld tegen 4 dorpen uit de omgeving. Dit zijn 7 tegen 7 wedstrijden van 20 min op een half veld. Op de vrije vrijdagen, wordt er samen met het 2e getraind. Hiervoor geldt ook, ben of ken je iemand, neem contact met ons op.

Petra van Rozen

Vrijwilligers gezocht

Zorgboerderij de Fochtel biedt dagbesteding aan mensen met geheugenproblematiek.

Wij zijn op zoek naar vrijwilligers die op mooie dagen met één van onze gasten een rondje wil fietsen.

Heb je belangstelling, dan kun je contact opnemen met:

Petra van Rozen 06-44023784

Jaqueline van Weperen

Gezocht

Ik ben op zoek naar iemand die wil helpen met het schoonmaakwerk in het café in Fochteloo. Het betreft een halve dag per week.

Reactie graag naar j.fochteloo@hotmail.com
Voor meer informatie: 0622171419 / 0516-588375

Roelie van Goor

Koffieochtend in het dorpshuis

Wat is het toch fijn om te horen dat de koffieochtenden zo gewaardeerd worden. Er is gezelligheid, aandacht voor elkaar en sociale contacten worden gelegd of onderhouden en dat is nu precies waarvoor het is bedoeld en dit inmiddels 6 jaar. Blijf vooral komen zou ik zeggen maar er is ook plaats genoeg voor meer koffieleuten of theedrinkers. **Iedere derde zaterdag van de maand** is iedereen welkom in het dorpshuis van 10.00 tot 12.00 uur en het kost geen cent. Het Dorpsbelang heeft graag iets voor jullie over en biedt de consumpties, met iets lekkers, aan.

De laatste koffieochtend voor de vakantieperiode is: **17 mei**.

In de maanden **juni, juli en augustus** is er **geen koffieochtend**.

Na deze periode gaan we verder en wel op: **20 september, 18 oktober, 15 november, 20 december**.

Ik zie jullie graag, tot dan! Lieve groet.

Sipke van Belle

Nieuws van het AED gebeuren

Beste mensen,

Bart is vanaf 1 januari gestopt met de AED-trainingen, daardoor is er nu geen voorjaarstraining in Fochteloo.

Alle trainingen worden nu door Ab de Greeff voortgezet in de dorpskamer in Appelscha. We kunnen daar als groep naar toe gaan, of individueel.

De kosten bedragen € 20 per persoon.

Voor inwoners van Fochteloo die zijn ingeschreven als burgerhulpverlener bij hartveilignu.nl wordt dit vergoed door dorpsbelang.

Contact opnemen kan door een mail naar hartveiligappelscha10@gmail.com, ik zal nog contact opnemen over een datum om als groepje op herhaling

te gaan, dan stuur ik wel een mail naar de mij bekende adressen.

Henk Ploeg

Schoonmaak dag Dorpshuis "Et Legien"

Zaterdag 14 juni 2025 van 08:30 - 13:00 uur
(12:30 samen afsluiten met soep en broodjes)

Wie helpt mee?

Vrijwilligers graag even vooraf melden bij Henk Ploeg

Tel. 0516 - 588329 E-mail: ht.ploeg@gmail.com

WAT IS ER TE DOEN IN FOCHELOO?

NIUWS EN ACTIVITEITEN

FOCHTELOO

Volg Nieuws en Activiteiten
pagina Fochteloo op Facebook!

Altijd het laatste nieuws rondom activiteiten!

